

Klasseromsledelse:

Da klokka klang så fort vi sprang...

Alle husker spenningen fra første skoledag når man gikk til det ukjente med 1000 sommerfugler i magen, men for noen er skolen et rent helvete, der hverdagen oppleves som en kamp på liv og død.

Kenneth Stålsett
vkenneth.stalsett
@iot.ntnu.no

Morten Solheim
msolhei
v@broadpark.no

Hvorfor er det slik? Noen lyspunkter er det, men samtidig er det betimelig at et knippe unge lærere forteller at de føler at hverdagen i skolen er fundamentalt forskjellig fra det de blir forberedt på via studier. Kanskje kan det hjelpe å skue til andre forskningstradisjoner og tilføre lærerutdanningen noen elementer fra gruppe- og sosialpsykologien?

Som mennesker deler vi oss naturlig inn i inn- og utgrupper; min klasse, mitt fotballag, min familie, mine venner. Skolen som helhet består da av et intrikat samspill mellom ulike grupperinger av elever og ansatte – der mye av det negative samspillet er skjult. Det som skjer i skolegården vil fort være rådende for det som skjer i klasserommet.

Læreren er gruppelederen, og sammen med klassen danner de et team. Klassen – eller teamet – skal samhandle og skape et miljø med en kultur og gode normer hvor alle medlemmer får lov til å bidra. På samme tid må læreren også sørge for at uønsket atferd ikke påvirker og hemmer andre i klassen, men heller tilrettelegge for en dynamikk der alle får bidra og yte etter sine evner. Derfor er det også avgjørende å handle når enkeltpersoners atferd framstår destruktiv og hemmende – slike normer får ofte smitte som et aggressivt virus. En enkel forklaring er at det er bedre å være på lag med mobberen, enn stå utfor gruppen som hakkekylling. Det intrikate maktspeillet mellom individer og grupper kan ikke underverdes.

Det er læreren, som leder, som er ansvarlig for å fremme god

adferd – og slå ned på den negative. Likeså, læreren (lederen) er ikke en isolert øy og det er derfor like viktig å mobilisere resten av klassen (teamet) til å bidra i denne prosessen.

At de ansatte har et ansvar for å bistå til god ledelse er det mange i næringslivet som glemmer, og vi har grunn til å tro at dette også gjelder i skolevesenet. I så måte må gruppen også læres til å si i fra, ta tak i uakseptabel oppførsel og bistå til å sørge for at ingen faller utenfor. Dette er sentralt. Å tro at læreren er en form for supermenneske som skal klare alt alene blir å starte med feil utgangspunkt. Selvfølgelig har lederen et særskilt ansvar, men den enkelte må også bistå til å spille lederen god og vise initiativ til å skape det miljøet en ønsker å være en del av.

Vi mener at dette arbeidet enkelt kan tas med i undervisningen fra tidlig skolealder, og gjøres

mer avansert over tid.

Når forskningen også viser at normer går i arv innad i gruppene, og at det ikke nytter å bytte enkeltindivider, er det utvilsomt at skolevesenet har en utfordring. Klikker, maktkamper og hierarkiet i skolegården går i arv. Når en «hersker» forsvinner dukker det opp en ny. De som er holdt nede spretter fram og får sine dager på toppen av tronen.

På lik linje som det er vanskelig å endre en bedriftskultur, er det vanskelig å endre en skolegårds-kultur. Nettopp derfor er det forståelig at tallet på mobbere og mobbeutsatte er relativt stabilt. Derfor hjelper det lite å kun ta tak i isolerte enkeltpersoner. Mobbingen og utfrysningen vil sannsynligvis i fortsette, men gjerne mer skjult og i andre former. For å komme uhyret til livs må skolen ta tak i hele institusjonen igjennom et samspill mellom elever og rektor, lærere og stab.

Nå er det viktig å merke seg at vi ikke forsøker å skyte ned eksisterende utdanning og rammeverk. Vi har stor respekt for den jobben som gjøres. Det er utvilsomt at noen lærere gjør langt mer enn

en kan forvente. Samtidig tror vi at det på generell basis kan tilføres noen nye fagelementer inn i skolen. I så måte framhever vi at gruppedynamikker og ledelse ikke kan standardiseres; hver enkelt klasse og skole må arbeide systematisk med skreddersøm utfra de forholdene som råder i dag.

Det holder ikke å gi elevene gruppeoppgaver og håpe på det beste. Jobber skolen derimot systematisk med samhandling og gruppeteori fra tidlig skolealder, der en bevisstgjør elevene på hvordan deres atferd påvirker de andre rundt seg, vil dette kunne skape enorme effekter for de som står utenfor i dag. På lengre sikt vil en slik kunnskap og de innlærte evnene være svært nyttig den dagen elevene forlater skolen for å ta tak i sin arbeidskarriere. Slike smitteeffekter – fra utdanningsinstitusjoner over på industri og næringsliv – er godt dokumentert fra andre land.

Kenneth Stålsett er stipendiat ved industriell økonomi NTNU med spesialisering i team og teamdynamikker. Morten Solheim er masterstudent ved Universitetet i Nordland. ○

«Det er læreren, som leder, som er ansvarlig for å fremme god adferd – og slå ned på den negative»

